

ki jih je 177 izvajalcev pripravilo po Sloveniji, zamejskem in tudi zdomskem prostoru. Po doslej znanih podatkih ocenjujemo, da se je dogodkov udeležilo okoli 150.000 obiskovalcev. K branju in druženju ob knjigi in s knjigo so na najrazličnejše načine spodbujali otroke in mladino, družine ter odrasle, izvedenih je bilo tudi nekaj strokovnih srečanj in posvetov. Zaradi izjemnega odziva smo se odločili, da bomo skušali spletni dogodkovnik razvijati tudi po zaključku NMSB 2018. Tako vas vabimo, da izkoristite novo spletno orodje (<https://dogodkovnik.acs.si/nmsb2018>) bodisi za predstavitev svojih dogodkov, povezanih z branjem, bralno kulturo, bralno pismenostjo ... bodisi kot iskarnik vsebin s tega področja.

Vabimo vas torej, da še naprej berete skupaj z nami!

Petra Potočnik

Društvo Bralna značka Slovenije – ZPMS
nacionalna koordinatorka Nacionalnega
meseca skupnega branja 2018

RASTEM S KNJIGO 2018/19

»Rastem s knjigo« je nacionalni projekt spodbujanja bralne kulture. Z njim skuša Javna agencija za knjigo osnovnošolce in srednješolce motivirati za branje mladinskega leposlovja slovenskih avtorjev ter jih spodbuditi k obiskovanju splošnih knjižnic.

Projekt je Ministrstvo za kulturo začelo izvajati v šolskem letu 2006/2007, najprej zgolj za osnovne šole. Javna agencija za knjigo Republike Slovenije ga je začela voditi ob ustanovitvi leta 2009. Izvaja ga v sodelovanju s splošnimi knjižnicami, slovenskimi osnovnimi in srednjimi šolami, osnovnimi šolami s prilagojenim programom, zavodi za vzgojo in izobraževanje otrok

in mladostnikov s posebnimi potrebami ter osnovnimi in srednjimi šolami v zamejstvu (Avstrija, Madžarska, Italija). Sodeluje tudi z učitelji, ki poučujejo slovenščino v t. i. sobotnih šolah (Amerika, Avstralija), pri dopolnilnem pouku v tujini (Belgija, BiH, Srbija, Hrvaška, Francija idr.) in v Evropskih šolah (Bruselj, Luksemburg, Frankfurt idr.).

Cilji nacionalnega projekta »Rastem s knjigo« so

- spodbujati dostopnost kakovostnega in izvirnega slovenskega mladinskega leposlovja,
- promovirati vrhunske domače ustvarjalce mladinskega leposlovja,
- spodbujati bralno motivacijo šolarjev in njihov obisk splošnih knjižnic,
- motivirati založnike za večje vključevanje sodobnih slovenskih piscev v založniške programe za mladino ter povečevanje deleža izdanega izvirnega slovenskega mladinskega leposlovja.

Projekt »Rastem s knjigo« pripravlja JAK v sodelovanju z Ministrstvom za kulturo, Ministrstvom za izobraževanje, znanost in šport, Pionirsko – centrom za mladinsko književnost in knjižničarstvo pri Mestni knjižnici Ljubljana (MKL), Zavodom RS za šolstvo, Združenjem splošnih knjižnic, Sekcijo šolskih knjižnic pri ZBDS, Društvom šolskih knjižničarjev Slovenije in Društvom slovenskih pisateljev.

Prve priprave na projekt, ki je vezan na šolsko leto, se pričnejo v spomladanskih mesecih z javnim razpisom, v okviru katerega pristojna strokovna komisija JAK med prijavljenimi slovenskimi mladinskimi deli izbere dve – eno za sedmošolce in eno za dijake prvih letnikov.

Vsako leto sta izbrani dve drugi deli. Delovna skupina, ki vključuje predstavnike sodelujočih institucij, pripravi natančne informacije o izvajanju projekta

za šole in knjižničarje, v sodelovanju z založnikom in avtorji pa tudi promocijsko gradivo in predstavitvena filma za obe deli.

Uradni začetek projekta je vsako leto 8. septembra ob mednarodnem dnevu pismenosti. Takrat so izbrane knjige dostavljene v vse splošne knjižnice v Sloveniji.

Vsi sedmošolci in dijaki prvih letnikov srednjih šol prejmejo vsak svoj izvod izbrane knjige ob posebej za to priložnost organiziranem obisku najbližje splošne knjižnice, ki je vključen v letni delovni načrt slovenskih osnovnih in srednjih šol. Obisk knjižnice poleg prejema knjige vključuje še spoznavanje knjižničnega informacijskega znanja, seznanjanje z najnovejšim mladinskim leposlovjem ter predstavitev avtorjev in knjige. Med šolskim letom potekajo tudi srečanja učencev in dijakov z avtorji izbranih knjig po številnih slovenskih šolah, ponekod pa tudi v zamejstvu in drugod po svetu. Te nastope sofinancirata Društvo Bralna značka Slovenije – ZPMS in Društvo slovenskih pisateljev. Hkrati se pri promociji branja JAK že vrsto let povezuje tudi s Košarkarsko zvezo Slovenije.

Prispela poročila splošnih in šolskih knjižnic ter odzivi vseh vpletenih kažejo na vsakoletno uspešno izvedbo projekta.

V šolskem letu 2018/19 so sedmošolci prejeli knjigo *Avtobus ob treh*, dijaki prvih letnikov srednjih šol pa knjigo *Noben glas*.

Nataša Konc Lorenzutti: *Avtobus ob treh* (ali Društvo mlajših starejših bratov). Ljubljana: Založba Miš, 2016.

Pripoved *Avtobus ob treh* je klasična mladinska povest o odraščanju, o prvih prijateljstvih in zametkih ljubezni, o prvih grenkih srečanjih z manj prijaznimi življenjskimi okoliščinami, o radostih sproščenih šolskih počitnic, o fantovskih avanturah in preizkušnjah, o prvih razočaranjih in soočenjih s temnimi platmi

življenja. Zgodbo o prijateljstvu med dvema štirinajstletnikoma – Tinetom, domačinom iz prijazne primorske vasi v bližini Nove Gorice, in Petrom, Ljubljancanom s Prul, ki pride za nekaj časa k njemu na počitnice na deželo – pripoveduje prvoosebni pripovedovalec Tine. Fant, ki premore precejšnjo mero domišljije in sposobnost bistrega samoopazovanja, skozi vso pripoved daje bralcu vedeti, da bo njegova poklicna pot pisateljvanje, zato med svojo pripoved nenehno vpleta včasih bolj včasih manj duhovite (malone brechtovske potujitvene) digresije o tem, kako bi v določeni življenjski situaciji, v kateri se znajde kot akter, ravnal njegov romaneskni junak.

In prav v tej samoopazujoči se razdalji pripovedovalca, ki ji ne manjka kanca samoironije, je tudi skrit poglobitveni šarm pričujočega pisanja, ki sicer dovolj običajno in vsakdanjo zgodbo o odraščanju najstnikov na pragu pomembnih življenjskih prelomnic in zrelostnih preizkušenj dviguje iz povprečja tovrstne proze in ji dodaja žlahten literarni lesk.

Jezik pripovedi je jasen, tekoč, skuša se približevati načinu izražanja današnjih najstnikov, zato mestoma rahlo odstopa od jezikovne norme, vendar je hkrati dovolj barvit in sočen pa v logiki izraza dovolj natančen, da dopušča gladek pripovedni lok in slikovitost izrazja obenem.

Suzana Tratnik: *NOBEN GLAS*. Ljubljana: Beletrina, 2016.

Zbirko kratkih zgodb v prvi osebi ednine pripoveduje odraščajoče dekle, ki pravkar vstopa v tuji, nekoliko skrivnostni svet odraslih z njihovimi posebnimi običaji, obredji in besedjem. Temu svetu se na neki način očarano čudi in ga hkrati že ocenjuje s svojim pronicljivim in malce zbadljivim pogledom, to izkušnjo pa ubeseduje v stvarni, malce distancirani govorici, ki v sebi še ohranja vso prvinskost otroškega začudenja

in pristen stik s čezstvarnim, nadre-sničnim, fantazijskim svetom otroškega dojemanja sveta in življenja.

V prvi zgodbi *Pred izdihom* deklica upoveduje svojo izkušnjo smrti kot dogodek, ki sega čez rob običajnega, stvarnega, empiričnega razumevanja sveta, kot doživetje, ki nosi v sebi neka skrivna sporočila, znamenja od nekod onkraj, iz zaumja, in ki so dostopna samo neomadeževano odprti in široki otroški duši. To izkušnjo s kančkom posmeha sooča s pragmatično pametjo in koristolovskim nagonom odraslih, ki jim smrt predstavlja zgolj témo za vsakršne totranske račune, samo predmet praktične kupčije.

Drugo zgodbo *Marija, pomagaj* pripovedovalka ubeseduje z večje časovne distance, ne več kot neposredno poročilo, temveč bolj kot spominski zapis, zato je njen jezik bolj izbrano sarkastičen in duhovito zbadljiv, njeno zaznavanje sveta pa zrelejše in obogateno z več izkušnjami. Na duhovit način nam približa dražljivo izkušnjo dveh mladostnic z lastnim telesom in moralnimi prepovedmi, ki spremljajo spolnost v družbeni konvenciji. Prepoved pa se v zgodbi paradoksalno obrne zoper samo sebe, pri čemer ni brez vloge in pomena tudi intervencija religioznega vedenjskega obrazca. Avtorica zna skozi večje graje-no in s fino pripovedno ironijo pretkano zgodbo diskretno pomešati in na isto mišljenjsko in resničnostno raven spraviti pedagoško zadrtnost šolskega sistema, pobožnjakarstvo kmečke srenje in ideološko pravovernost socialističnih časov nekje v zahojeni provinci, ob tem pa si dopusti dovolj svobodnega narativnega prostora za razmah domišljjskih in nadstvarnih pripovednih sestavin, ki zgodbo dvignejo na raven pesniške govorice ...

Tretja zgodba, ki je zbirki dala tudi naslov, *Noben glas*, pripoveduje o tihi bolečini dekleta, ki je drugačno, ki se ne vklaplja v ustaljene forme in obrazce, ki v zboru ubrano prepevajočih nima

pravice do glasu – je noben glas. In hkrati govori o tem, da je resnična lepota vselej od nekod drugod, da ni od tega sveta, ampak se rojeva v svetu onkraj zdrave pameti, v svetu onkraj običajnega življenja, da biti noben glas lahko pomeni tudi govoriti iz tišine, iz zamolka, iz za-umja ...

Četrta zgodba, *Mrtve stvari*, je pripoved o slovesu od otroštva, ko pripovedovalka simbolično razgrebe pokopališče svojih »mrtvih stvari«, svojih otroških sanj, iger in fantazij in posadi namesto simboličnih mrtvih živalic stvarno in praktično solato, nato pa skozi vrata filmske zgodbe, kriminalke *Deset Indijančkov* (po romanu Agate Christie), stopi v odčarani, resnični svet odraslih kot tujka, ki ne pripada nikomur več, niti lastnemu otroštvu ne. Znajde se v »tmurnem« medprostorju med izgubljenim domom otroštva (pri stari mami) in novim, »lažnim domom« podnajemniške sobice, in se sooči z dokončnim razkolom z ločenim očetom, sreča se s smrtjo, ki nas – kot Indijančke v otroški povestici – čaka vse po vrsti.

Peta zgodba, *Smrt nima ženina*, je fina poetična miniatura o (ne)moči spomina, o strahu pred snubcem, o travmatičnem dekličinem spoznanju, da ima oče ljubico, ki se hoče poročiti z njim, o pripovedovalkini pesniško domišljjski sublimaciji prozaičnega dogodka (letali odmetavata listke z vabili na tombolo) v prizor nočnega snubljenja ob praznem grobu na starem židovskem pokopališču, o pozivanju na poroko kot vabilu v smrt. Rahlo shrljivo, a hkrati hudomušno zbadljivo, eminentno pesniško pisanje.

Šesta zgodba, *Idina kocka*, je napisana iz druge pripovedovalske perspektive, v tretji osebi ednine, pripovedovalka zavzame do junakinje distanco in ji da ime Ida (ki je v prejšnjih zgodbah pripadalo sosedovi puncu, junakinjini najboljši prijateljici). Slog pripovedi je manj barvit, bolj nevtralen in objektivističen, zato pa

se pred bralcem razgrne čarobna zgodba o skrivnosti umetniške ustvarjalnosti, o tem, kako se empirična realnost v jeziku domišljije preobraža v poetično resničnost literarne pisave (čeravno zgodba govori o tehnični risbi, tlorisu sobice, v kateri živi Ida z materjo po ločitvi od očeta). Kot je v vseh teh pripovedih Suzane Tratnik že v navadi, je v ozadju dogajanja nekje diskretno prikrita smrt (tokrat starega očeta), ki vzdušje novele niansira z malce žalobno, melanholično noto, čeravno nikoli drastično ne razpara krhkega in finega pripovednega tkanja, ampak mu daje zgolj neko globljo, temnejšo perspektivo.

Sedma, zadnja zgodba v zbirki, *Veliko breme*, se preseli iz domačega Prekmurja v južno Srbijo, k sorodnicam junakinjine matere. In je spet pripoved o tem, kako iz vsakdanjih drobcev stvarnega življenja z iskrico ustvarjalne domišljije zrastejo zgodbe, nagnjene malce čez rob običajne izkušnje, ravno dovolj zmaknjene z osi racionalne logike, da vpeljejo bralca v svet svobodne izmišljije, v območje možnega, skrivnostnega, čeprav ne nujno neresničnega. In tu je znova pritajeni, zamolkli glas smrti na eni in vitalističnega *joie de vivre* na drugi strani, življenjska radost se vsake toliko odbleskne na temnem zrcalu minevanja in smrti.

Zgodbe Suzane Tratnik na poetičen, s fantazijskim pridihom obarvan in zadržano humoren pripovedni način ubesedujejo neki zelo konkreten družbeni prostor in zgodovinski čas, ki prekipevata od očarljivih in zapeljivih podrobnosti, značajskih posebnosti, lokalnih nravi in običajev, in tako – tudi mlademu – bralcu približujejo svet naporenega, a hkrati prelestnega odraščanja in bolečega, a obenem navdihujočega prepoznavanja samega sebe v mavričnem mozaiku človeških usod in dogodkov.

(Povzeto s spletne strani JAK: <http://www.jakrs.si/bralna-kultura/rastem-s-knjigo/>)

LUTKOVNA PREDSTAVA *KAKO ZORIJO JEŽEVCI*

Režiser – Bojan Labovič

Igralci – Uroš Kaurin, Dunja Zupanec, Danilo Trstenjak

Avtor likovne podobe – Damijan Stepančič

Avtor glasbe – Vasko Atanasovski

Dramaturginja – Zala Dobovšek

Lektorica – Metka Damjan

Oblikovalec zvoka – Mitja Pastirk

Oblikovalec svetlobe – Urban Kolarič

Lutkovni tehnolog – Primož Mihevc

Izdelovalci lutk in rekvizitov – Darka Erdelji, Mojca Bernjak in Primož Mihevc
Kostumografka in izdelovalka kostumov – Mojca Bernjak

Izdelovalca scenskih elementov – Lucijan Jošt in Igor Vidovič

Lutkovna igrlica *Kako zorijo ježevci* je osvežujoče zabavna; svoj smisel najde v nonsensu in otroški preprostosti.

Predstava temelji na istoimenski knjigi Petra Svetine, ki je bila leta 2016 nagrajena z *večernico*, nagrado za najboljše slovensko otroško oziroma mladinsko leposlovno delo preteklega leta. Žirija za podelitev nagrade je v svoji utemeljitvi med drugim zapisala: »*Kako zorijo ježevci* (Miš, 2015) je izvrstna zbirka nonsensnih živalskih zgodb, v katerih igrajo prevladujočo vlogo humorne jezikovno-predstavne domislice in igrivi preobrati. Nenavadno za tovrstno poetiko je, da se v njej smeh prepleta z natančno premišljenim občutkom za zven in pomen besed. Kakor da bi se besede osvobajale od svojega vsakdanjega pomena in bi, kot kako krhko bitje iz zgodb, doživele novo, vznemirljivo in navdihujoče življenje.«

Odrska postavitev Bojana Laboviča je zvesta predlogi, seveda z manjšimi dramaturškimi posegi, ki dogajanje prilagodijo gledališču. Knjiga in predstava tako govorita isti jezik, tudi likovna podoba je delo Damijana Stepančiča,